

*Szolnoki Tudományos Közlemények XIII.
Szolnok, 2009.*

Dr. BÁLINT SÁNDOR¹

EMBEREKRŐL. ÉRTÉKEKRŐL. ÉRDEKEKRŐL.²

Ebben a tanulmányban- éles elmék igen értékes gondolatait, alkotásait, műveit, felhasználva- az ember lényegével, világunkban betöltött szerepével, emberek formálásával, képzésével, foglalkozom. Válaszokat kerestem és találtam hogy, milyen értékkel segítik elő a társadalom növekedését. Jelzem az ország mentális állapotát, értékproblémáit, a magyaros értékrendet. Felhívom az olvasók figyelmét arra, hogy milyen érdekek mozgatják, milyen értékek vezérlik az emberek cselekvését, magatartását, küzdelmét, embert az embertelenségben. A tanulmány végén összefoglaltam mondanivalómat. Fontosak a társadalmi, növekedési, emberi, intézményi, értékek. Sok becsült, tekintélyes személy egybehangzó véleménye szerint a magyar társadalom nagy része szeretne demokratikus értékeken alapuló, békés, élhető országban élni, hogy kiegyensúlyozott viszonyok között is fontos az emberi értéknek tisztelete, az elismerés, a stabilitás és a bizalom, de válságos időkben még nagyobb a jelentőségük.

Társadalmunk, hazánk leszakadása vagy felzárkózása a fejlettebb országok színvonalához jelentős mértékben függ, az érintett, érdekelt emberek személyiségének értékeitől, attól, hogy milyen kultúrát, milyen célokat, értékeket, magatartásformákat sajátítanak el, építenek be önmagukba, cselekedeteikbe.(1)

Mitől függ a társadalmi, gazdasági, versenyképességi, innovatív gazdasági növekedés? A növekedés elsősorban értékektől függ és az emberek attitűdjétől és a társadalom intézményei értékétől.(2)

A fenti kreativitásra ösztönző értékek elterjedtebbek a legfejlettebb országokban. A gazdaság dinamizmusa a növekedés elsősorban a társadalom értékeitől függ. A társadalom értékei, az emberek attitűdje, ugyan úgy részei a gazdaságnak, mint az intézmények és szakpolitikák. Nagy részben ugyan is éppen az értékektől függ, hogy egy ország milyen intézményi megoldást választ. A közgazdász szerint ötven érték segítheti az innovatív gazdaság kialakulását. Ha egy ország lakosaiban nagy a vágy arra, hogy érdekes munkát végezzenek, kezdeményezők lesznek, meg van bennük a teljesítés tudata, akkor nagyobb lesz a növekedés, a termelékenység és a foglalkoztatottság.

1. Hankis Elemér Az Ezerarcú Én 230 old. OSIRIS. 2005.

2. Edmund S. Phelops Nóbél- díjas professzor. Interjú. Erő és örület.

¹ főiskolai tanár, bölcsész.

² Szaklektorált cikk. Leadva: 2009. szeptember 15. Elfogadva: 2009. december 10.

Martin József Péter. Figyelőnet 2008. okt.2-8.

A felelősség vállalás és a csapatmunkára való készség nagyon fontos. Kell, hogy az emberek hajlandók legyenek utasítást adni és elfogadni. Igen fontos a jó munkahely, az emberhez méltó bánásmód, megfelelő emberi kapcsolatok és magatartásformák kialakítása, rend, fegyelem és szervezethez, munkahelyi biztonság fenntartása. Az autonóm (szabad) én ma is az emberi értékek és a társadalom innováló legfőbb forrása.

Válság idegen még fontosabb a bizalom.(3)

A cégek erősen számítanak a források és a megrendelések csökkenésére s ilyen helyzetekben a dolgozók magatartása is megváltozik. Növekszik az egyéni célok szerepe, csökken a munkahely, a cégekhez való érzelmi kötődés és elkötelezettség. Ugyanakkor fokozódik a magyarok körében amúgy is igen erős stabilitás iránti igény. Nagyon fontos a bizalom megtartása. Nehéz időkben fokozott jelentősége van az elismerésnek, az ösztönzésnek. Azok a cégek kerültek az élre, amelyek vonzzák a tehetségeket, ahol a vállalati és munkavállalói érdekeket és értékeket összehangolják és ahol a vezetők törekszenek arra, hogy a munkahelyi elégedettség erősödjön.

A kapitalizmus természete, elidegenedés, profitérdek, pénzcsinálás, a pénz az egyedüli érték mérő? Jóléti állam, demokrácia, ember az embertelenségben. Válság és vissza Marxhoz? Erő és örület, terrorizmus vagy háborúk?

Vádakról és veszélyekről. Arról, hogy a szabadság, igazságosság, egyenlőség, emberi jogok stb. eszmék-célok, megvalósításának milyen súlyos nehézségei, akadályai, küzdelmei vannak, s lehetnek, hogy a bőség kosarát s a szellem napvilágát birtokolhassuk.

A modern társadalom működésének megértéséhez fontos tudni, hogy a kapitalizmus – természete okán – két véglet között ingadozik: hol a jóléti állam túlbujánzása, hol a piac alulszabályozottsága viszi ciklikus válságokba. A kapitalizmus természetéből adódóan elidegenedést szül, melyben leggyakrabban az érdek (a profitérdek, a pénzcsinálás mozgat bennünket, nem pedig az érték, köztük az erkölcsi magatartások).(4) A pénz öntudatunk és biztonságérzetünk egyik legfőbb forrása. Kisegíthet, lehetővé teszi, hogy életben maradjunk, hogy táplálkozzunk, lakást szerezzünk, hogy elérjük céljainkat, hogy fizessük az orvosi ellátást, hogy ruhát vegyünk, megvédjük magunkat a meleg és a hideg ellen, fizessük a szállást, érezhessük, hogy valakik vagyunk.(5) A lényeg: a pénzért Amerikában meg kell dolgozni, azért mert ott a pénz az egyedüli értékmérő?

3. Peredi Ágnes Válság idején még fontosabb a bizalom.

Népszabadság 2008. nov.18.

4. Tamás Gáspár Miklós: Az egyén morális elhatározása csekély relevanciával bír

168 óra 2008. október 30.

5. Hankiss Elemér Az ezerarcú Én.

OSIRIS. Budapest 2005

Európában viszont nem annyira. De mindenütt az, csak másutt, például Európában, eljátsszák, hogy nem az. (6) Európában az egyetemekkel van a baj, mert többségük szinte ingyen van, ebből következően nincs igazán tudás és teljesítmény alapú kiválasztás sem a felvételinél, sem a továbbmenetelnél. Az Egyesült Államokban a jó egyetemekre egyrészt rendkívüli tudással, másrészt rengeteg pénz ellenében lehet csak bejutni. Egy-két kivételtől eltekintve minden Nobel-díjas Amerikában tanult, eredményeit ott érte el, még ha nem is ott született. Művelt, kreatív, innovatív és produktív énjét, karakterét, nembeli lényegét, értékeit ott értékesíti, ahol erre lehetősége van.

ÉRDEK: Valakinek, valaminek a javát, hasznát szolgáló szükséges, fontos dolog. Haszon, nyereség, előny, haszonlesés, számítás. Érdektelen, amihez semmilyen érdek haszon nem fűződik.(7) Modern társadalomban sokféle érdek, számtalan érdekszféra – érdekkerület – érdekszövetkezet anyagi, állami, nemzeti, települési csoport – családi- intézményi, társadalmi szervezeti stb. érdek, mint gazda úgy mozgatja az érintett embereket és építi -védi-képviseli azt. Érdekes, szükséges tudatosítani, hogy az érdek és az érték egyaránt fontos társadalmi képződmény, mely természeti feltételekre is épül, az anyagi életfeltételhez kötött, társadalmiasított élet termelése és újratermelésének produktuma. De valaminek a javát, hasznát szolgáló szükséges fontos dolog, vagyis az érdek-fogalma- nem teljesen azonos valaminek az a tulajdonságával, amely a társadalom és az egyén számára való fontosságát fejezi ki – ami az érték fogalmát jelenti.

Az, hogy az érdek, mint gazda úgy igazgat, nem baj, hiszen aktivitásra, leleményességre, kreativitásra ösztönöz, de baj ha az egyén csak a saját érdekét nézi. Ha az érdekember mindenben csak a maga érdekét tartja szem előtt, ha szembe megy a társadalmi, (családi, települési, osztály, nemzeti) érdekekkel, a közjával, az adott közösség értékrendjével. Ha nem tartjuk be a közösségben az együttélés írott és íratlan szabályait, például a tízparancsolat normáit, a közlekedés szabályait. Ezért magatartás-kultúránk, mentalitásunk, erkölcsi – jogi - vallási tudatunk jelenlegi gyászos állapota is felelős.

6. Robert Mundel Amerika kilábal, Európa lemarad

Figyelő 2008. szept. 25. – okt.1.

7. Magyar Értelmező Kéziszótár 313. oldal. Akadémiai Bp. 2003.

Ha először önmagunkba nézünk, önzésünkön, szerzési vágyainkon, értéktagadó cinizmusunkon változtatunk, ha mindenki a saját háza előtt sepreget, teszi a dolgát, gyarapítja – védi saját és az ország érdekeit, előbbre léphetünk a társadalmi- egyéni fölemelkedés nehéz útján. Ugyanakkor látnunk kell, hogy Magyarországon az emberek többsége szorgalmasan dolgozik, tanít, gyógyít, épít, szánt, vet, neveli gyermekeit. Ugyanakkor ezer sebből vérzik az ország, többféle válságban vergődünk. Úgy viselkedünk, mintha nem létezne ez a társadalom a maga szabályrendszerével. Nem tartjuk be a közösségben az együttélés szabályait, pedig az ember egyik fontos érdeke és értéke az, hogy az ember szabálykövető lény.

Intézményeink értéke, értékelése, részei a társadalmunknak, a gazdaság fejlődésének, a mindennapi élet állapotának. A társadalom fennmaradása, a gazdaság növekedése a társadalom intézményeinek-szervezeteinek értékétől, értékeinek értékesülésétől is függ.

Ha az intézmények szintjeit fölülről nézzük, láthatjuk például, hogy az Egyesült Államok legújabb elnöke szerint Obama értékrendje: Erős, Egységes, Békés Európa – az EU – intézménye – tehát ilyen értékrendre épült. Amerika abban érdekelt, hogy az EU ilyen intézménnyé váljon, ilyen alapvető értékeknek mentén működjön. A Magyar Köztársaság, az állam, a kormány, a pártok, az önkormányzati, vállalatok, cégek stb. intézményeinek értékei mind befolyásolják, meghatározzák a gazdaságunk mozgását, változását, a mindenkori anyagi és szellemi termelési mód funkcionálását.

A Medián közvélemény-kutatás szerint – például – MTA az ország leghitelesebb intézménye. A rangsorban az egyházak csak a 8. helyen állnak, a kormány 16. a politikai pártok (a szakszervezetekkel holtversenyben) a 18. pozíciót kapták. Intézményi értékek rangbeli sorrendje az értékrendünk része lett, ha egy intézmény értékrenden alapuló gondolkodást és cselekvést tud felmutatni, amely erkölcsiséget is jelent, mert valódi értékek tiszteletét, értékesülését jelenti , azt a társadalom nagyon jól fogadja.(8)

Nincs kialakult, megbízható értékrend.

A jelen legnagyobb problémájának tekintik sokan, hogy nincs kialakult, megbízható értékrend. Az anyagi vagyon nem értékrend alapján, osztódott szét, hanem legkülönbözőbb ügyeskedések révén, nem az igazi teljesítmények, nem az érdemek stb. szerint. Értékek zűrzavara, a megosztottság ára, a rendszerváltás nyertesei és vesztesei kialakultak. Az értékekre épített jövőkép hiányzott, hazánk a vadkapitalizmus időszakát élte a rendszerváltás után.

8. Vizi E Szilveszter Interju. Magyar agyak

Irta Lambert Gábor

Figyelő 2008. aug.28 – szept. 3.

Ám nemcsak a múltat, a jelent is be kell vallani – írta Mester Ákos. Vizi E Szilveszter véleménye szerint Magyarországon a felvetett gondolatnak nincs értéke. Nagyon sok szenzációs ötlet születik ebben az országban, majd marad kihasználatlanul.(például a Rubik-kocka) Mindegyik magyar Nobel-díjas külföldön értékesíti értékeit. Alkotó légkört kellene teremteni. Jobban meg kellene becsülni a legjobbakat, a kiváló kutatókat, feltalálókat, újtókat. Egyetemi embereket haza kellene hozni külföldről. A szakértelem és értéktermelés biztosításában kiemelném az oktatás szerepét. Mindenekelőtt jó tanárok kellene a középiskolába, a szakmunkásképzésbe és az egyetemeken. Miért kell nekünk – csonka Magyarországnak - 72 egyetem és főiskola, egy ilyen kis országban? Miért a mennyiség és miért nem a minőség a fontosabb a kettő mértékének meghatározásában? Sokan jelzik, hogy talán elég lenne itt 6-7 jó, kiváló egyetem fenntartása. Talán 120 kórház fenntartása, hatékony működtetése is meghaladja érdemi lehetőségeinket, anyagi- szellemi-gyógyítói kapacitásunkat. Ép úgy mint a 3200 önkormányzat értékvilága szembe megy állami, össznépi közjói érdekeinkkel, ott és akkor amikor a globális versenyben való helytállás régiós-lokális szerveződésben integrálja a településeket. Hiszen a túlzottan szétaprózódott részrendszerek finanszírozása, hatékony működtetésének biztosítása, fejlesztése egyre kevésbé működik, viselkedik, könnyen kezelhető szerkezetként. 3200 önkormányzat hatékony kezelése gazdasági-pénzügyi, építészeti, jogi szakembereket igényel.

Világméretű verseny a talentumokért. Tehetséggondozás a felsőoktatásban (9). A tudás és tehetség érték. Mérhető, pénzben kifejezhető kincs, amiért az egész világon kiélezett verseny folyik. A felsőoktatási intézményekből kikerülő tehetséges fiatalokra lecsapnak a gazdasági élet szereplői, a kutatóközpontok vagy az egyetemek, főiskolák, származásra, országhatárookra tekintet nélkül, látva, hogy az adottság nem a szociális helyzettől függ. A tehetséggondozás, jövője program, pedig a kiválóságokért van. A modern világban a felsőoktatás tömegoktatássá vált. Hazánkban is megnégyszereződött a felsőoktatásban tanulók száma a rendszerváltás óta. A tehetség, a többlettudás a minőség egyre fontosabbá válik. Ami sajnos egyúttal a minőség rovására, leértékelődésére történt.

9. Bálint László. Világméretű verseny. Vasárnapi Hírek. 2008. nov. 16.

Ugyanakkor a külföldi termelő-kutató, tanító-gyógyító intézetek könyörtelenül elszípkázzák a legjobbakat. Fontos lenne, hogy itthon tartsuk, visszahívjuk a legjobbakat. Nagy érték, hogy a tanulni vágyó fiataljaink számára a lehetőség – köztük az ösztöndíj – adott, ami a tudás és tehetség, a versenyképesség világában nagyon fontos.

Az ország mentális állapota. Panasz kultúra. Ami van, az rossz. Minden rossz okozói.(10)

Az eurobarométer 2008. tavaszi felmérése alapján borúlátásunk továbbra is kitart. Életminőségük mutatóira már jó ideje kevés dimenzióban lehetünk büszkék: az egészségi állapotunkban és

bizalmi állapotunkban sem állunk jól. A szegénység és a munkanélküliség vitathatóan gondokat jelent. Menekülés a munka elől, lébecolás, kiegészülve deviáns magatartásformákkal igen magas társadalmi költségekkel, mentális romlással, panaszkulturánkba való belekapaszkodással, bűnbakkereséssel, felelősség-áthárítással járt. Az emberek többsége eleve irreális, illuzórikus elvárásokat táplált a rendszerváltásról, a szabadságból, egyenlőségtől, az igazságosság eszményétől, a demokráciától. A reális ön és helyzetértékelés hiánya mentális zavarokkal is járt. Ami van, az rossz, szegénnyel vagy szényen nélküli mentalitás problémáinak megismerése, kezelése, megoldódása fontos lenne annak érdekében, hogy javuljon az ország mentális állapota.

Emberek, értékek, értékproblémáink. Magyaros értékrend.

Érték valaminek az a tulajdonsága, amely a társadalom és az egyén számára való fontosságát fejezi ki (11)

Emberi érték: gondolkodás, beszéd, javak, termelőeszközök készítésének eszközei, kultúrateremtés képességei stb. Értékes dolog, művészi érték, emberi szükséglet kielégítő anyag, termék, áru, pénz, eszmény, elmélet stb.

Az emberi létezés önmagában is érték.

„Ha tudatosítanánk, hogy az életnek önmagában, - tehát nem a fogyasztó, termelő, hanem a létező embernek – értéke van, akár más lehetne a világ”(12)

Sokszor úgy látszik, mintha az egyedüli cél a világban a technikai haladás és az agyi jólét lenne. Hiányzik a világból a másokért való élet megbecsülése. Pedig értelme csak a nem önmagáért való életnek van. Miközben a családokban gyakran elfelejtjük: az anyagiaknál fontosabb, hogy ők egymás számára léteznek, hogy mennyit képes adni saját magából. Ahol pedig embereket nevelnek, ott különösen fontos: akik nevelnek, érett emberek-e, vagy sem. Az iskolában meghatározó a pedagógus személyisége. Az igazi pedagógus nem csupán átadja az információkat, hanem megtanít választani, felhasználni a megszerzett tudást. Kézen fogja a gyermekeket, s bevezeti őket az életbe.

10. Kobányi Zsófia – Liska János Az ország mentális állapota.

Figyelő 41. szám. 2003. okt. 9

11. Magyar Értelmező Kéziszótár 321. oldal. Akadémiai Bp. 2003.

12. Kerzenszky Richárd Nevelésről és türelemről 168 óra 2008. dec. 13.

A pedagógusnak legyen karaktere és kompetenciája is a szakmai tudás mellett. Tanárok helyett pedagógusokra lenne szükség. Dolgozatomban jeleztem már, hogy az emberi létnek önmagában is értéke van, általános, egyetemes, nembeli egyedi, ontológiai értékekkel bír, rendelkezik: önmagát és környezetét alakító, kultúrateremtő s kultúrapusztító stb. képességgel rendelkezik, hat – alkot - gyarapít, önmaga és környezete alkotta mű közössége, szervezete, intézménye. Az igazi pedagógus karaktere, kompetenciája kellő értelmi, erkölcsi, műveltségi, színvonalon álló, megbecsült, tekintélyes személyiség, ilyen értékekkel, jellemességgel bíró személyiség kell, legyen.

Emberi lényege, közvetlen környezetében betöltött szerepe, emberszeretet eszméjét valló és követő személyisége, becses tulajdonságai értékrendjének fontos részei, ezek talán alapértékek, melyek értékesüléséhez fontos társadalmi érdekek fűződnek.

Alapvető értékek. Európai kultúra értékei amelyek alapján a társadalom önarcképét, múlt – jelen – jövőképét meghatározzák, melyekre épülhetnek a természeti –társadalmi dolgok, tulajdonságok és viszonyok, az ország – régió- lokális mérések, mértékek kitűzhető ideológiai – eszmei – gyakorlati irányok. Például a tőke és a piac vagy a túlzó elburjánzó egoizmus kordában tartása.

Az európai kultúra alapvető értékei: egyenlőség, szabadságra, egyenlő lehetőségekre való jog, testvériség – szeretet – szolidaritás, demokrácia, élet tisztelete.(13) Myrdal tudományos munkássága napjainkban is igen értékes, mert három nagy ma is aktuális kérdéskört vizsgált meg. Ezek: 1. Hogyan lehet a társadalomtudományi kutatások segítségével objektív ismeretet szerezni a társadalmi válságról? 2. Milyen tényezők okozzák a társadalmi egyenlőtlenségeket? 3. Hogyan lehet megszüntetni a világ országai közötti egyenlőtlenségeket? Alapvető értékek, alapján ítéli meg a társadalmi problémákat, elemzi a felvilágosítás, meggyőzés, attitűdök, intézmények, reformok, magatartásformák, gazdasági tényezők, eszmék, értékelések helyét – szerepét a társadalmi viszonyok, tudatos-tervezett alakításában. Igen érdekes és értékes elemzését adja a négerprobléma kezelésének, megoldódásának.

13. Myrdal, Értékek a társadalom-tudományban.
Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest. 1972.

Magyaros Értékrend. Érték-e a mérték? Értékproblémák.

1986. Magyarország. „Értékválság” a téma.

Századunk negyvenes éveinek elején az amerikai szociológusok több évig tartó vitába bonyolódtak társadalmuk értékrendszeréről. Egyetértettek abban, hogy társadalmunknak van egyetlen központi érték tengelye, ezt a gazdagodás nyomán járó sikerben találták meg s ehhez viszonyítottak mindent: rangot, vallást, etnikumot, filozófiát, nevelést, foglalkozást. Jó kétszáz éve, érelődött ez az értéketalon.(14)

A mi társadalmunk az elmúlt évszázadban féltucatnyi társadalmi formán és értékmasszírozáson ment keresztül. Többször nekiállt, hogy felépítsen egy új világot, a saját értékrendszerével. Itt a „másfajta raj” szöges ellentétben álltak egymással, s kiűtötték egymást, rangsorolódtak és kizárták egymást az értékrendek. Itt a paraszt büdös paraszt volt, a proletár bolsi proli, a polgár lezsírozott idegen, később is kevesen úszták meg címke nélkül. Egyetlen központi érték tengely, nem alakulhatott ki hazánkban. Népeiségünk valamennyi csoportja ugyanazt kívánta: 1. Nyugalom és biztonság. 2. Kiegyensúlyozott családi élet. 3. Anyagi jólét.

Hankiss Elemér szerint a szocializmus évtizedei alatt Magyarországon az értékrend „negatív” motivációja ment végbe: a tradicionális értékeket nem valamiféle szocialista értékrend uralma váltotta fel, de nem is a modern nyugati országokra jellemző mentalitás. A létező szocializmus a nyolcvanas évekre a világ egyik legindividualistább és legmaterialistább társadalmát hozta létre, ahol az emberek számára a hétköznapi életkörülmények biztosításához és azok javításához szükséges értékek a legfontosabbak.

Az elmúlt negyed évszázad alatt jelentősen átalakult a magyarok értékrendje, ha nem is olyan mértékben, ahogyan talán sokan feltételeznék: csökkent az általános morális értékek fontossága, növekedett a személyes jellegű értékeké. A családi biztonság és az anyagi jólét iránti igény növekedett. Az anyagi jólétet csak a család és a boldogság előzte meg (a MEDIÁN Közvélemény Kutató Intézet készítette adatfelvétel szerint). (15)

A materiális értékek nagyon fontosak a magyaroknak. A világ egyik legmaterialistább társadalmá vagyunk. Ugyanakkor mindig az a fontos, ami nincs, a szabadság a rendszerváltás előtt volt fontos. A barát szó más értelmet kapott értékékké vált.

14. Papp Zsolt. Kormetszetek Kossuth 1988. 133. oldal.

15. Nagy N. Péter. Országmérő. Népszabadság 2008. dec. 24.

Az emberi kapcsolatok értéke egyre nő, csökkent viszont a társadalmi megbecsülés szerepe, jellemző a társadalmi bezárkózás, az emberek kiábrándultak a közéletből, a politikából. A szerelem, a barátság, a családi élet, az egészségesebb táplálkozás, az internetezés iránti érdeklődés nőtt. Többen küzdenek alkoholproblémákkal, többen tartanak-félnek a bűnözéstől, válságok mélyülésétől, ökológiai katasztrófáktól, morálisértékek eltűnésétől, a jövő bizonytalanságától, egy hedonista értékrend kirajzolódásától, attól, hogy az értékek zűrzavara a megosztottság ára.

„Balra magyar”! Merre balra magyar?(16)

Az MSZP – a baloldal – eszme-ideológiai irányait kitűzni hivatott alapértékeit akarja megfogalmazni, megvitatni, érvényesíteni Magyarországon. Úgy érzik, úgy látják, hogy a világ egyfajta fordulóponton áll, vagy ahhoz közelít, s a baloldalnak le kell tértie arról az útról, amelyen állandó elsőbbséget adott a tőkének és a piacnak. A piaci szabadkapitalizmus az ezredfordulóra felélte természeti erőforrásait, csődje magával rántja a liberális szociáldemokráciát is. Működjön a tőke és a piac, de kordában! A piac és a pénzügyi elit nem dönthet tovább emberi sorsokról, a közösség előjoga kell, domináljon. A baloldal újra munkával emelje fel az embert, munkával, szolidaritással, alkotással, haladással azonosítsa önmagát. Újra fogják tárgyalni az egyén és a közösség kapcsolatát. Munka és jövedelem, Haladás és Haza. Alkotás és öröm, útkeresés és siker. Egyensúly és jövő. Felszabadulás és tolerancia. Biztonság és igazságosság. Ezek a fogalom párok vezetik irányítúiket - írják összegző jelszavaikban a Balra Magyar! szerzői.

16. Vitaanyag a pénz, a tőke, a piac kordában tartására.

Népszabadság 2008. dec. 29. és 2009. jan. 12.

ÖSSZEFOGLALÁS

Fontosak a társadalmi-természeti, növekedési, emberi-erkölcsi, intézményi értékek védelme, gyarapítása. Válságos időkben, hiányukban szenvedve még nagyobb a jelentőségük (például gáz, pénz, szabadság, igazság, megélhetés, egészség stb). a társadalmi gazdasági, szociális, tudás és kulturális növekedés-gyarapodás elsősorban a társadalom értékétől, embere, attitűdjétől, intézményei értékeitől függ. Az autonóm (szabad) én még ma is az emberi értékek és a társadalmi innováció legfőbb forrása. Válság idején még fontosabb a bizalom. A kapitalizmus természete: elidegenedés, profitérdek, a pénzcsinálás, a pénz az egyedüli értékmérő?

Jóléti állam, modern demokrácia nagy értékválság, vissza Marxhoz?, terrorizmus vagy háborúk, dilemmái, küzdelem-hódító jelleg érvényesülése ellen. Erős, stabil, békés Európát akarunk! A pénz nemcsak átok, hanem öntudatunk és biztonságunk egyik fő forrása. Európában az egyetemek többsége ingyen van, ez lerontja a minőséget. Csaknem minden Nobel-díjas Amerikában tanult. Érdekek és értékek egyaránt fontos társadalmi képződmények, helyük-szerepük, társadalmi szféráik a társadalom építésben- rombolásban, gondolkodásban és cselekvésben nem ugyan az. Érdekvizonyok és az anyagi, szellemi élettermelés, termelőmód és társadalmi fölépítmény (politikai, jogi, erkölcsi, vallási, tudományi, művészeti, filozófiai, társadalomlélektani) értékei erősíthetik, gazdagíthatják egymást. De szembe mehetnek a különböző érdekekkel, kiüthetik egymást. Például -a kapitalizmus profitérdek természete, elidegenedett érdekvizonyai szembemehetnek, demokratikus, általános emberi, erkölcsi, vallási, fogi esztétikumai, egészségi értékekkel, egyenlőségi igazságossági, humánumi elvekkkel, normákkal (például a tűzparancsolat tiltó normáival). Úgy látszik, nem tisztázott, nem eléggé kutató az érdekvényesítés és az értékényesítés probléma kör, hogy érdekekre vagy értékekre összpontosítsuk erőnket a fejlettebb országokhoz való fölzárkózás küzdelmében. Ugyanakkor Magyarországon az emberek többsége szorgalmasan dolgozik, gondozza, neveli gyermekeit,

szabálykövető lényként éli napjait, de sok ember élete, viselkedése, szokás-magatartás, mentalitás, tudásformái, szembe megy egy modernizálódó polgári-demokratikus, európai értékrenddel. Nincs itt még kialakult, megbízható értékrend és jövőkép, van értékzavar. Az ország mentális állapota, panaszskultúrája, ami van, az rossz megítélése, értéktagadó cinizmusunk javításra, tagadásra, szorul. Tisztázandó lenne az értékek fogalma, a magyaros értékrend elemzése, építése. Tudatosítanunk kell, hogy az emberi élet, emberi létezés önmagában is érték. Kiemelném az oktatás, pedagógus, a szülők a család, a tehetséggondozás szerepét az értéktermelő munkában. Figyelembe véve az európai kultúra jelzett 13 értékét. Végül Papp Zsolt, Hankiss Elemér és a MEDIÁN Közvélemény Kutató Intézet készítette adatfelvétele szerint vázalom a Magyaros Értékrend néhány vitatott, értékes jellemzőit.